

באור מידות ה"טהרה" וה"קדושה" במס"י
והקשרן למהלך: פסח - ספ"ה"ע - שבועות / מוטי הלמן
=====

"טהרה" ו"קדושה" שתי מדרגות הן במסילת האדם אל אלוקיו.
ובתמצית, הגדרותיהן במס"י פכ"ו:

"ותראה עתה ההפרש שבין הטהור לקדוש: הטהור, מעשיו החומרניים
אינם לו אלא הכרחים, והוא עצמו אינו מתכוון בהם אלא על צד ההכרח
ונמצא שע"ז יוצאים מסוג הרע שבחומריות, אך לכלל קדושה לא באו.
כי אילו היה אפשר בלתם - כבר היה יותר טוב.

אך הקדוש, הדבק תמיד לאלוקיו... באהבת בוראו ויראתו. הנה נחשב
לו כאילו מתהלך לפני ה' עודנו פה בעוה"ז... ומעתה, המאכל שהם אוכלים
הוא כקרבן... כללו של דבר, ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כ"כ
באלוקיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה, לא יפרד ממנו ית', עד, שיותר
יתעלו הדברים הגשמיים שישמשוהו, ממה שירד הוא מדבקותו בהשתמשו בהם..."

וזוהו מהלך: פסח --- ספ"ה"ע --- שבועות

ונקדים שחמץ, בלשון חז"ל, מסמל תמיד: יצה"ר וחומריות (ע' ברכות יז':)
(ומדוע? (1) רשי שם: יצה"ר שבלבבנו המחמיצנו. (2) עו"ר א' (דף
קמ"ט) עיקר הכנין החומרי של האדם הוא ע"י לחם מחומץ. (3) השאור
מתפח ומגביה את העיסה. סמל לגאווה הגבהה ה"אני".)

בע"פ אנו מבערים לגמרי את החמריות מרשותינו, כמדרגת הטהור דלעיל,
ונתמיד בכך שבעה ימים, במדרגת הטהרה והפרישה מחומריות יתירה
ונספור 49 יום, 49 מדרגות, נתעלה במתינות ובעקביות עד שנגיע למדרגת
חג השבועות.

ובשבועות - זו פעם יחידה בשנה שנקריב חמץ.

כל השנה - "כי כל שאור וכל דבר לא תקטירו ממנו".

אך "קרבן ראשית תקריבו אותם" (בשבועות).

לומר לך: נכון שהמגמה היא קדושה, דבקות כה גדולה ברבש"ע עד שגם
כשתשמש בחומר - לא תרד. אך לכך דרושה מקודם טהרה, פרישה, התרחקות
מחומריות. (ע' ויקרא ב' י"א בעה"ט, וכלי יקר שם, (רתפא"ר פכ"ה)

על רעיון זה סובב פי' הרב על הגדה ש"פ, אשר מבאר: חג הפסח -

הוא זמן שבו הצלחנו להוציא טוב מרע.

למה הוצרכה העבדות במצרים לפני החירות? למה נגזר על עם ישראל
להשתעבד למצרים? מבאר הרב: העבדות היא כמובן, תכונה רעה מאד. אבל
גם בה יש טוב. והיא הוצרכה בשביל הטוב שבה, שיבוא רק על ידה, והוא
מיוחד לה, אמנם את הרע שבה צריך להסיר.

הטוב שבעבדות הוא תכונת ההכנעה שקנינו לנו, והיא שעזרה לנו להיות
עבדי ה'" ונכנעים לפני הקב"ה - שהוא ראוי שיהיו נכנעים לפניו, והוא
הוא הטוב האמיתי. אבל נכון, בעבדות יש גם צדדים רעים - משפילים
את רוח האדם. אך התכנון היה שאחרי הגאולה נזרוק מעלינו את הצד הרע
הזה של העבדות (השפלות) ונקח רק את הדבר הטוב מהעבדות (ההכנעה).

ונהיה עד כדי כך בני חורין, עד שנהיה בני חורין לבחור בעבודת לפני מי שראוי להיות לו לעבד.
כמו סיום ריה"ל בכוזרי: "אין אני מבקש כי אם את החירות מן השיעבוד לרכים(1) אשר איני רוצה כלל למצוא חן בעיניהם (2) ואילו השתדלתי בזה כל ימי חיי לא הייתי מגיע לכך, (3) ואילו הייתי מגיע לכך - לא היה הדבר מביא לי תועלת) - כוונתי לשיעבוד לבני אדם, ולבקשה למצוא חן בעיניהם.
מבקש אני לי את השיעבוד לאחד (1) אשר בטורח מעט אכשיר למצוא חן בעיניו, (2) דבר המועיל בעוה"ז ובעוה"ב, - כוונתי למציאת חן בעיני האלוק ית'. כי השעבוד לו הוא החירות והכניעה לו הוא הכבוד האמיתי".

א"כ, פסח - הוא זמן מסוגל להשתמש בדבר רע, להוציא ממנו את הטוב שבו בלא להנזק מהרע שבו (להוציא מידת הכניעה לרבש"ע, ולזרוק את מדת השפלות) כמדרגת ה"קדוש" דלעיל במס"י.

ע"כ נאכל כרפס. ירק, לפני הסעודה, אשר דבר זה גורר תאות המאכל. להורות שאנו אוכלים כעת, לא משום הכרח, שאנו רעבים, אלא אוכלים כדי לגרות ולהגדיל את הרעבון, ועימו את רגש העונג המוחשי שבאכילה. מפני שגם העונג הוא מחיה המון כוחות ורגשות שאינם מתעוררים לתחיה כשאדם אוכל מעט, רק כפי שמוכרח. נמצא, כמו שאכילת ההכרח מקימת ומחיה את הנפש בכלל, כך, העונג מחיה את הרגשות והכוחות המתרחבים.

אלא, שכדי להגיע למדרגה זו, של הפקת מידות טובות מאכילת עונג, בלא להדרדר לחומריות (=קדושה) - צריך להקדים לכך תקופה רבה של פרישות וטהרה. שימוש בחמריות רק כפי ההכרח. ע"כ: יחץ נחצה את המצה לשנים. החלק האחד נטמין לאפיקומן, שיאכל על השבע, המסמל את המגמה, אכילת תענוג. ואילו החלק השני נאכל מיד עתה, להורות על האכילה לתיאבון, אכילת ההכרח הבאה מנפש רעבה, המסמלת את התקופה שיש להקדים לקדושה, תקופת הטהרה והשימוש ההכרחי בלבד בחומריות. ואח"כ, המגיד, הננו מגידים את הנ"ל שהשיעבוד למצרים, הפיזי ("עבדים היינו"), והרוחני ("מתחילה עע"ז היו אבותינו") - הוצרך כדי שנפיק ממנו את הצדדים הטובים שבו:

"מתחיל בגנות ומסיים בשבח", לפי שטת שמואל שהגנות היינו "עבדים היינו", והשבח היינו "ויוציאנו ממצרים" - הטוב שהפקנו מהגנות הוא תכונת ההכנעה וההשתעבדות למי שראוי להשתעבד לו: לבטל את הרצון העצמי בשביל קבלת על מלכות שמיים כנ"ל. ולפי רב שהגנות היינו: "מתחילה עע"ז היו אבותינו", והשבח היינו: "ועתה קרבנו המקום לעבודתו" - הטוב שהפקנו מהגנות הוא הנטיה לחזק גופני, שקלטנו בהיותינו עע"ז, כדי שלא יחסר לנו זה בהיותנו עבדי ד'.

ומה מדוייקת היא התחינה שתקנו המקובלים לומר אחר ספה"ע:
"רבש"ע, אתה צויתנו ע"י משה עבדך לספור ספה"ע כדי לטהרנו
מקליפותינו... ובכן יה"ר מלפניך שבזכות ספה"ע שספרתי היום...
אטהר ואתקדש בקדושה של מעלה..."

אף אנו נאמר אחריהם: יה"ר שבספה"ע השנה נשים אל לבנו להטהר
ולהתקדש... וכן תמיד בכל ימינו על האדמה נעלה במסילת עבודה ד'.
"אשרי אדם עוז לו בך, מסילות בלבבם".

* * *

בשם שנשמת האדם היא יותר עליונה ויותר פנימית מהמלאכים "ודוקא
מפני גדולתה ירדה עד לתחתית המדרגה, ומשם תעלה הרכוש גדול ועצום,
ותכשיר את העולם כולו עמה לעליה עליונה מקורית - כן הקודש שבחול,
שירד עד לידי החולין הגמורים, הוא יותר נשגב וקדוש מהקודש שבקודש,
אלא שהוא מסתתר הרבה.

אין קץ ותכלית לתיקוני העולם שיביאו מכל הטוב הבא לעולם בדרך
חול, שיתגלה ויראה הודו והדרו לעת המאושרה אשר "לא יהיה אור יקרות
וקפאון" - והיה לעת ערב יהיה אור".

לפני אורו של משיח, שיגלה במהרה בימינו, יתעורר כח הקודש שבחול,
שעורר בראשית התעוררותו את החול, והכל ידברו "בלישנא דאיניש, ולא
בלישנא דקוב"ה (זוהר), ועל זה נאמר גם לשוני כל היום תהגה צדקתך,
כי בושו כי חפרו מבקשי רעתי".

אורות (עמ' פ"ה).